Sprehod med izbranimi likovnimi deli FRANCETA IN TONETA KRALJA v Galeriji Božidar Jakac

France Kralj: *Brata Kralj*, okoli 1940, relief v lesu

Galerija Božidar Jakac je imenovana po slikarju in grafiku **Božidarju Jakcu**. Poleg njegove so na ogled tudi stalne razstave sedmih drugi slovenskih umetnikov, ki so galeriji darovali svoja umetniška dela in so bogato zastopani v zbirki galerije.

Gre za slikarska dela **Jože Gorjupa**, slikarska, kiparska in grafična dela **Toneta Kralja** in **Franceta Kralja**, kiparska dela **Franceta Goršeta** in **Janeza Boljke**, slikarska dela **Zorana Didka** in grafike ter slike **Bogdana Borčića**.

V nadaljevanju je predstavljenih nekaj umetniških del, ki so na ogled na stalnih razstavah bratov Franceta in Toneta Kralja. Oba umetnika sta bila izjemna slikarja, kiparja in grafika.

Ob sliki *Smrt genija* in grafiki *Tri dobe* bomo spoznali značilnosti umetnostne smeri EKSPRESIONIZEM.
France Kralj je pogosto upodabljal ŽANRSKE PRIZORE iz kmečkega življenja. Zagotovo poznate zgodbo o Martinu Krpanu, ki jo je ILUSTRIRAL Tone Kralj.
Upodobitev na AVTOPORTRETU je za umetnika vsekakor poseben izziv, ogledali si bomo avtoportreta obeh avtorjev.

Galerija Božidar Jakac
Kostanjevica na Krki

V gradivu uporabljena likovna dela so iz zbirke Galerije Božidar Jakac, fotografije so iz arhiva GBJ.

FRANCE KRALJ

(1895, Zagorica pri Dobrepolju – 1960, Ljubljana)
je študiral kiparstvo na Dunaju in slikarstvo v Pragi. Skupaj z bratom Tonetom Kraljem, Božidarjem Jakcem in Venom Pilonom so bili vodilni predstavniki slovenskega ekspresionizma.

France Kralj, *Smrt genija*, 1921, olje na

Genij kot genialec je prispodoba za človeško dušo, človeštvo, ki umira zaradi propada vrednot.

RAZMIŠLJANJE OB LIKOVNEM DELU - IZHODIŠČA ZA DEBATO

Kako potuje tvoj pogled po delu? Kaj najprej opaziš?

Poišči 5 pridevnikov, ki po tvojem mnenju najbolje opišejo motiv in vzdušje na izbranem likovnem delu.

Kako so razporejene oblike po likovnem polju? Kakšna je kompozicija? (Geometrijski lik, ki definira kompozicijo, bi moral/a takoj opaziti!)

Kaj je umetnik upodobil – kaj je tema dela?

Kakšno vzdušje prepoznavaš na delu? Kako ga je umetnik dosegel? Kaj po tvoje simbolizira rdeča barva?

EKSPRESIONIZEM **(lat. *expressus* - izraz, ang. *to express* - izraziti se)**

je umetnostna smer, ki se je (v književnosti, likovni umetnosti, glasbi in plesu) razvila v Nemčiji pred 1. svetovno vojno kot posledica stiske ob grozeči svetovni vojni. Izraža dvom in razočaranje nad industrializacijo in urbanizacijo, tesnobno občutje ob razkroju humanističnih idealov ter zahteva duhovno preroditev človeka in sveta.

Za ekspresionizem v likovni umetnosti je značilno, da umetniki uporabljajo: definirane linije, deformirane oblike, ostre robove in močne (kričeče) barve, ki imajo simboličen pomen.

V gradivu uporabljena likovna dela so iz zbirke Galerije Božidar Jakac, fotografije so iz arhiva GBJ.

TONE KRALJ

(1900, Zagorica pri Dobrepolju – 1975, Ljubljana)
študiral slikarstvo v Pragi in se študijsko izpopolnjeval na Dunaju, v Parizu, Benetkah in Rimu.

Tone Kralj, *Tri dobe*, 1921,
lesorez na papir

Tone Kralj, *Tri dobe*, 1970,
les

RAZMIŠLJANJE OB LIKOVNEM DELU - IZHODIŠČA ZA DEBATO

Kaj je umetnik upodobil – kaj je tema dela?

Kakšno vzdušje prepoznavaš na delu? Kako ga je umetnik dosegel?

Kaj simbolizirajo odrezane roke na delih *Smrt genija* in *Tri dobe*?

Kako so razporejene oblike po likovnem polju? Kakšna je kompozicija?

Na ekspresionistični grafiki *Tri dobe* so upodobljene tri prepletene figure, ki simbolizirajo tri generacije. Kipar je oblike telesa deformiral, porezal jim je roke, trup zgornje figure je izrazito predolg in ozek, medtem ko glave delujejo premajhne. Leseno matrico je obdelal z različnimi nožki, tako svetlo ozadje deluje kot luč h kateri stremi zgornja figura.

Leta 1970 je Tone Kralj na Mednarodenm simpoziju kiparjev Forma viva izdelal kip z enakim motivom in naslovom. Kip danes stoji na dvorišču galerije.

V gradivu uporabljena likovna dela so iz zbirke Galerije Božidar Jakac, fotografije so iz arhiva GBJ.

ŽANR

je upodabljanje prizorov iz vsakodnevnega življenja ljudi.

France Kralj se je veliko posvečal motivom vsakdanjega življenja, pogosto je upodabljal prizore iz kmečkega življenja (Kmetice, Sejalci), živali (Krava s teličkom, Možje s konji), krajine, religiozne prizore (Magdalena), akte in portrete. Predanost upodabljanju žanrskih motivov in neukrotljiva energija, ki žari iz stvaritev, je umetnikova hvalnica življenju in naravi.

Tone Kralj, *Žanjice*, 1934-1936, pobarvan les

France Kralj, *Žanjice*, 1935, pastel na papir

Leta 1937 je na svetovni razstavi v Parizu prejel nagrado za skulpturo *Žrebiček*, (1936), ki jo je izklesal iz belega kararskega marmorja.
Žrebiček se z močnimi nogami in kratkim trupom dviga izrazito v višino. Upodobil ga je kot simbol mladostne energije in volje do življenja.

RAZMIŠLJANJE OB LIKOVNEM DELU - IZHODIŠČA ZA DEBATO

Kako so razporejene figure po likovnem polju na kipu in sliki *Žanjice*? Kakšna je kompozicija?

Če dobro pogledaš je umetnik figuram na obeh delih z naslovom *Žanjice* naredil izrazite močne roke s katerimi oprijemajo klasje. Kaj je želel s tem povedati?

Se ti zdi, da je vzdušje na delih pozitivno, veselo ali bolj negativno, težaško?

Galerija Božidar Jakac
Kostanjevica na Krki

V gradivu uporabljena likovna dela so iz zbirke Galerije Božidar Jakac, fotografije so iz arhiva GBJ.

ILUSTRACIJE ZA POVEST MARTIN KRPAN

Leta 1858 je Fran Levstik napisal povest Martin Krpan z Vrha, prvo pomembnejše delo slovenske pripovedne proze.

Barvne ilustracije Toneta Kralja v tehniki akvarela so nastale leta 1954, njegova slikanica pa pomeni najbolj prepoznavno upodobitev Martina Krpana.

Na stalni razstavi Toneta Kralja v Galeriji Božidar Jakac je na ogled 6 originalnih akvarelov iz slikanice.

Tone Kralj, *Krpan tovori sol v Ljubljano*, 1954, akvarel na papir

Na spodnji povezavi lahko prisluhneš zgodbi o Martinu Krpanu:
https://www.youtube.com/watch?v=vKwTNzYXDUU

Tone Kralj, *Krpan kuje mesarico*, 1954, akvarel na papir

Akvarel je slikarska tehnika s tušem in prozornimi, v vodi topljivimi barvili. Značilnost akvarela je, da se vidi risba, barve so transparentne in delujejo vodeno.

RAZMIŠLJANJE OB LIKOVNEM DELU - IZHODIŠČE ZA DEBATO

Kakšne karakterne lastnosti ima Martin Krpan? Kako ga je upodobil Tone Kralj?

V gradivu uporabljena likovna dela so iz zbirke Galerije Božidar Jakac, fotografije so iz arhiva GBJ.

LASTNA PODOBA ali AVTOPORTRET

France Kralj je sliko *Lastna podoba* naslikal pet let pred smrtjo. Umetnik se je upodobil med delom, ko poln ustvarjalne energije (v rokah drži kar pet čopičev, z usti pa še dva) slika dirjajoča konja.

France Kralj, *Lastna podoba*, 1955, olje na platno

RAZMIŠLJANJE OB LIKOVNEM DELU - IZHODIŠČA ZA DEBATO

Poišči 5 pridevnikov, ki po tvojem mnenju najbolje opišejo motiv in vzdušje na izbranem likovnem delu.

Umetnik je sebe postavil v prvi plan. Kako so razporejene oblike po likovnem polju? Kakšna je kompozicija?

Kakšno vzdušje prepoznavaš na delu?

Katere barve prevladujejo?

V gradivu uporabljena likovna dela so iz zbirke Galerije Božidar Jakac, fotografije so iz arhiva GBJ.

LASTNA PODOBA Z ŽENO

Tone Kralj je sebe naslikal v prvem planu, za seboj pa je naslikal svojo ženo Maro Kralj med modeliranjem njegovega portreta.

Tone Kralj, *Lastna podoba z ženo*, 1936, olje na platno

RAZMIŠLJANJE OB LIKOVNEM DELU - IZHODIŠČE ZA DEBATO

Poišči 5 pridevnikov, ki po tvojem mnenju najbolje opišejo motiv in vzdušje na izbranem likovnem delu.

Kako sta figuri razporejeni po likovnem polju? Takšen prizor bi danes enostavno posnel s telefonom (*selfie*).

Kakšna je kompozicija? Jo lahko primerjaš s kompozicijo delu pri *Lastna podoba* Franceta Kralja?

Kakšno vzdušje prepoznavaš na delu?

Katere barve prevladujejo?

Mara Kralj (1909, Dunaj - 2010, Ljubljana) se je ukvarjala s slikarstvom, kiparstvom, ilustracijo, keramiko in izdelavo lutk, velikokrat je pri delu sodelovala s Tonetom Kraljem. Med drugim je izdelala likovno podobo in lutke za znamenito lutkovno predstavo Zvezdica zaspanka v Lutkovnem gledališču Ljubljana.

V gradivu uporabljena likovna dela so iz zbirke Galerije Božidar Jakac, fotografije so iz arhiva GBJ.